

- providing rapid, full and impartial investigation into these criminal proceedings and trial so that all members of criminal groups will be prosecuted and punished on the basis of the largest public danger of the crimes committed;

- unconditional compliance with the law on a full, thorough and impartial investigation of all circumstances of the criminal offense, providing full compensation of the damage; restoration of rights and interests of the state;

- coordinating the activities of the prosecutor regarding the joint efforts of government and law enforcement authorities in combating crime manifestations;

- constitutional rights and freedoms in the proceedings of operational activities and preliminary investigation in the criminal proceedings;

- improving pre-trial investigative units of the prosecution bodies;

- preventive work of prosecutor, interaction with social organisms.

Key words: national security, national interests, organized crime, corruption, international cooperation, prosecution, law.

УДК 342.54

О. В. БОЙКО

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЧЕНОГО

Аналізуються поняття правового статусу, правового модусу, їх види та співвідношення. На основі проведеного аналізу розкриваються структурні елементи конституційно-правового статусу вченого. Досліджуються проблеми реалізації окремих з них.

Ключові слова: конституційно-правовий статус, правовий модус, вчений.

Бойко О. В. Конституционно-правовой статус ученого

Анализируются понятия правового статуса, правового модуса, их виды и соотношение. На основе проведенного анализа раскрываются структурные элементы конституционно-правового статуса ученого. Исследуются проблемы реализации отдельных из них.

Ключевые слова: конституционно-правовой статус, правовой модус, ученый.

Boiko Olha. Constitutional and legal status of scientist

The analysis of approaches in the science of the concept of "legal status", "legal mode", their types and correlation has carried out. Its structural elements have defined. Based on conducted analysis reveals the structural elements of the

constitutional and legal status of the scientist. The problems of implementing some of them has researched.

Key words: *constitutional and legal status, legal modus, scientist.*

На законодавчому рівні закріплено, що наука є визначальним чинником прогресу суспільства та підвищення добробуту громадян, джерелом економічного зростання і невід'ємною складовою національної культури та освіти¹. Разом з тим, Конституцією встановлюється обов'язок держави сприяти розвитку науки, проте незважаючи на закріплення гарантованих свобод, обов'язку держави, а також інституційного механізму їх забезпечення в законодавстві, наука в Україні наразі перебуває у стані стагнації. Причинами такої ситуації є, зумовлена кризою економічних, соціальних, політичних і культурних відносин проблема «відтоку інтелекту за кордон», а також проблема визначення положення вченого в суспільних відносинах. Таким чином, дослідження конституційно-правового статусу суб'єктів наукової діяльності вважаємо назрілим.

Правова природа та зміст категорії правового статусу, як одного з основних понять в юридичній науці стали предметом дослідження таких науковців: С.С. Алексєєва, Н.В. Вітрука, В.В. Ровного, О.В. Зайчука, І.І. Литвина, Н.І. Матулова, Н.М. Оніщенко, В.А. Палютіна, А.В. Панчишина, Н.Я. Якимчук та ін. Окремі питання правового статусу суб'єктів наукової та науково-технічної діяльності розглядалися такими вченими: Г.О. Барабашем, Л.Ф. Купіною, Л.С. Лобановою, В.П. Нагребельним, М.Ф. Селівомом, Г.С. Цехмістровою, С.М. Черновською, Н.П. Христиченко, Ю.С. Шемшученком, Н.Я. Якимчук та ін., однак, питання визначення конституційно-правового статусу вченого у зв'язку з прийняттям нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII набули нової актуальності.

Для визначення конституційно-правового статусу вченого вважаємо за доцільне скерувати дане дослідження через аналіз поняття правовий статус. У теорії держави і права частина вчених розкриває поняття правового статусу через правосуб'єктність. Так, в наукових працях В.А. Палютіна², Н.В. Вітрука³, в Юридичній енциклопедії за загальною редакцією Ю.С. Шемшученка⁴ правовий статус визначається як сукупність прав і обов'язків фізичних та юридичних осіб,

аналогічним змістом цей термін наповнює Н.М. Оніщенко, зокрема, визначаючи його як систему законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів і обов'язків суб'єкта суспільних відносин⁵. О.Ф. Скакун до структури правового статусу, крім прав, свобод, обов'язків, включає ще відповідальність⁶. На відміну від вищеназваних науковців, А.В. Малько визначає категорію «правовий статус» через соціальні зв'язки, які включають взаємовідносини особи і суспільства, громадянина і держави, індивіда та колективу, а також інші соціальні зв'язки⁷.

Інтегрувавши вказані наукові підходи В.М. Корельський визначає правовий статус як багатоаспектну категорію, що по-перше, має загальний, універсальний характер, включає статуси різних суб'єктів правовідносин: держави, суспільства, особи тощо; по-друге, відображає індивідуальні особливості суб'єктів і реальне положення їх у системі багатоманітних суспільних відносин; по-третє, правовий статус не може бути реалізований без обов'язків, що кореспондуються правами, без юридичної відповідальності в необхідних випадках, без правових гарантій; по-четверте, категорія правовий статус визначає права і обов'язки суб'єктів у системному вигляді, що дає змогу здійснити порівняльний аналіз статусів різних суб'єктів⁸. Таким чином, науковець розглядає правовий статус суб'єктів суспільних у двох векторах: горизонтальному і вертикальному, тобто як взаємодію суб'єктів між собою, а також визначаючи їхні права, обов'язки та гарантії їх реалізації, визначає місце суб'єкта в системі правовідносин.

Спільним для вищеназваних наукових позицій є загальність, універсальність даної категорії, в основі якої покладені передусім права та обов'язки суб'єкта права, які вказують на його місце в системі правовідносин.

За характером (змістом) правовий статус Н.М. Оніщенко класифікує на: 1) загальний (конституційний), який визначається конституцією і не залежить від певних поточних факторів, є рівним, єдиним і стабільним для всіх суб'єктів. Зміна цього статусу залежить від волі законодавця, а не від бажання конкретної особи; 2) спеціальний (родовий) статус відображає особливості правового становища. Він базується на загальному, хоча детальніше характеризує доповнюючі права, обов'язки та пільги, передбачені законодавством

для певної категорії суб'єктів; 3) галузевий статус характеризує особливості прав та обов'язків суб'єктів стосовно певної сфери суспільних відносин; 4) індивідуальний статус фіксує можливості та обов'язки певної конкретної особи. Він є сукупністю персоніфікованих прав та обов'язків, є динамічним та змінюється відповідно до змін у житті суб'єкта⁹.

У свою чергу, В.В. Ровний виділяє індивідуальний правовий статус шляхом сходження від правового модуса, який у свою чергу виходить із загального правового статусу. Так, на думку вченого, загальний правовий статус є загальним, рівним і постійним для всіх осіб, тоді як категорія правового модуса, навпаки, більш конкретна, соціально спеціалізована і часто тимчасова. Сходження від правового статусу до модуса і далі – до індивідуального правового статусу здійснюється завдяки різного роду юридичним фактам. Реалізація загальних прав, які притаманні кожній особі (наприклад, право на свободу наукової творчості) не пов'язана з будь-якими проміжними діями, здійснюється напряду з етапу загального правового статусу, оскільки не потребує наявності будь-яких юридичних фактів. Здійснення так-званих модусних прав, які притаманні виключно окремим соціальним групам виглядає більш протяжно у часі (наприклад, право проводити наукові дослідження в рамках підготовки в аспірантурі). Юридичні факти тут виконують формально-констатаційну функцію, закріплюючи статистику явищ (вступ до аспірантури і т.п.). Індивідуальний правовий статус особи із числа тієї чи іншої модусної групи реалізується в конкретних правовідносинах, які також засновані на певних юридичних фактах, які опосередковують динаміку і конкретику явищ (наприклад, аспірант вправі перервати навчання з поважних причин з подальшим його продовженням)¹⁰. Можемо погодитись з необхідністю виділення із правового статусу правового модуса, однак, на наш погляд, виділення індивідуального правового статусу викликає певну неузгодженість із іншим поняттям в юридичній науці - «правове положення».

Найбільш переконливо, на нашу думку, співвідношення вказаних понять показали В.А. Палютін, Н.В. Вітрук та Н.Я. Якимчук. Також виділяючи із правового статусу правовий модус (як загальне і особливе), наступним етапом сходження вони називають правове положення та наполягають на тому, що правовий статус не може

бути індивідуальним за своєю правовою природою, оскільки він розрахований на визначену групу суб'єктів права, а коли йдеться про конкретного (персоніфіковано визначеного) суб'єкта, замість терміну «конкретний індивідуальний правовий статус» доцільно вживати інший термін – «правове положення», який характеризує місце конкретного суб'єкта в системі суспільних відносин загалом, у розрізі всіх видів правовідносин, у яких він перебував в даний момент, реалізуючи відповідні правові статуси і співвідносяться правовий статус і правове положення як загальне і одиничне¹¹.

Проте, В.А. Палютін і Н.В. Вітрук виділяють правовий модус із загального правового статусу особи, зазначаючи, в свою чергу, що ступінь конкретизації правових модусів може бути різною, зокрема, за наповненістю існують: а) які є способом конкретизації правового статусу особистості (наприклад, модус вченого) та б) модуси, які є способом обмеження (правовий модус засудженого до позбавлення волі)¹². На противагу цій науковій позиції, Н.Я. Якимчук виділяє правовий модус із спеціального статусу, обсяг якого є базовим для формування зазначеної категорії. Відповідно вона виділяє а) модус операнді частина спеціального правового статусу суб'єкта у відповідному процесі, що характеризується динамікою розкриття елементів спеціального правового статусу залежно від стадій цього процесу (вчений на різних стадіях наукової діяльності); б) модус ві-венді частина спеціального правового статусу суб'єкта у відповідній сфері суспільних відносин, в якій може бути розкрито лише одну сторону спеціального правового статусу, статичний аспект, що не залежить від стадій процесу (вчений як аспірант, докторант, науковий працівник тощо)¹³. На нашу думку, розвиток та ускладнення суспільних відносин обумовили актуальність останньої позиції.

Таким чином, правовий статус – це загальна категорія, в основу якої покладені передусім права та обов'язки суб'єкта права, які вказують на його місце в системі правовідносин, встановлює характер і принципи взаємодії суб'єктів суспільних відносин та характеризується стабільністю, стійкістю і невідчужуваністю. Водночас, правовий модус – ступінь конкретизації спеціального правового статусу, який реалізуються лише на певних стадіях відповідних процесів або в окремих сферах суспільних відносин та зумовлений статичними юридичними фактами.

Конституція України серед інших норм-принципів, які гарантують і захищають права у сфері наукової діяльності, встановлює право людини і громадянина на свободу наукової творчості¹⁴. Таким чином, зазначена норма орієнтована на суб'єктів, які реалізують свій науковий творчий потенціал, результатом якого є науковий продукт.

Згідно ст. 4 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII (далі – Закон про наукову і науково-технічну діяльність) суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності є наукові працівники, науково-педагогічні працівники, аспіранти, ад'юнкти і докторанти, інші вчені, наукові установи, університети, академії, інститути, музеї, інші юридичні особи незалежно від форми власності, що мають відповідні наукові підрозділи, та громадські наукові організації. Водночас основним суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності Закон визначає вченого, яким відповідно до ч. 4 ст. 1 Закону про наукову і науково-технічну діяльність є фізична особа, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні (прикладні) результати. На відміну від Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 р. № 1977-XII чинний Закон не містить вимоги щодо наявності вищої освіти ступеня магістра, що, на нашу думку, є обґрунтованим, оскільки, по-перше, історії відомі визначні науковці-самоучки, а, по-друге, конституційно-правовий статус вченого виходить із конституційно-правового статусу особистості і є загальною категорією, по відношенню до правових модусів аспіранта, наукового працівника тощо, вимоги до яких конкретизуються та деталізуються в законодавстві. До того ж наукова творчість, якою займається вчений є складним розумовим процесом, що є цілком індивідуалізованим та не підлягає правовій регламентації, а лише вимагає створення сприятливих умов для своєї ефективної реалізації та гарантування з боку держави¹⁵.

Таким чином, серед ознак поняття «вчений» можна виділити такі: 1) фізична особа, незалежно від віку, статі, наявності у неї наукового ступеню або вченого звання; 2) проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження; 3) отримує наукові та (або) науково-технічні (прикладні) результати. На нашу думку, обґрунтованим є відсутність обов'язкової вимоги для вченого щодо наявності

наукового ступеню або вченого звання, оскільки в сучасному інформаційному суспільстві індивід може самостійно здобути глибокі знання і отримати необхідні навички і вміння для здійснення ґрунтовного наукового дослідження. Поряд з цим, модусним правом для вченого виступає гарантія надання професійних знань і вмінь, що виступає інструментом для наукового дослідження, під час навчання в аспірантурі і докторантурі в навчальному закладі/науковій установі.

Характерною рисою правового статусу, як було зазначено, є наявність прав, які кореспондують обов'язки суб'єкта суспільних відносин. Так, право на зайняття науковою діяльністю вченого і обов'язок отримання ним наукового результату взаємообумовлюють один одного і корінням виходять із конституційної свободи наукової творчості. Таким чином, реалізація цього права полягає як у безпосередньому створенні наукового результату та (або) виявленні шляхів його застосування (абсолютні правовідносини), так і у вступі вченого, як суб'єкта наукової діяльності до різного роду відносин правовідносин з правозабезпечувальною, охоронною чи іншими цілями. Перші з них є первинними, а другі забезпечують їх. Крім того, реалізуючи свій творчий потенціал, вчений виконує свій обов'язок перед суспільством (публічно-правовий суспільний обов'язок), що прямо впливає із аналізу норм законодавства про наукову діяльність, зокрема преамбули до Закону, завданням прийняття якого є правове забезпечення задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади, а також забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб¹⁶.

Об'єктивне вираження нового наукового знання, одержаного вченим в процесі його наукової діяльності, та зафіксованого на носіях інформації є однією з умов виникнення правовідносин між вченим та іншими фізичними і юридичними особами, юридичною формою забезпечення яких є право інтелектуальної власності, що гарантується нормами ч. 1 ст. 41, ч.ч. 1, 2 ст. 54 Конституції України. Ці норми встановлюють невідчуженість прав вченого на одержання та використання ним власного наукового результату, крім того, забороняється будь-кому використовувати або поширювати такий ре-

зультат без згоди вченого за винятками, встановленими Законом України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ, Порядком надання Кабінетом Міністрів України дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі) чи зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 8 тощо.

Відтак, результати наукової та науково-технічної діяльності вченого є захищеними від будь-яких посягань державних органів та організацій, юридичних та фізичних осіб, і їх використання та поширення пов'язано з обов'язком отримання дозволу від власника (автора) наукових результатів (нових знань) щодо запровадження, передачі, використання в будь-яких інтересах результатів наукової діяльності¹⁷.

Враховуючи пріоритетне значення науки та результатів наукової діяльності як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти¹⁸, надзвичайно важливим є реалізація конституційного принципу щодо обов'язку держави сприяти розвитку науки, який закріплено у ч. 3 ст. 54 Конституції України. Він передусім передбачає безпосередній зв'язок вченого з державною фінансовою підтримкою (забезпеченням) шляхом фінансування наукових досліджень з Державного бюджету. Бюджетне фінансування наукових досліджень вченого може бути реалізовано як через базове фінансування основної діяльності державних наукових установ (у т.ч. наукових досліджень університетів, академій, інститутів, виробничо-орієнтованих наукових установ), так і шляхом фінансування окремих наукових і науково-технічних програм, проектів та надання грантів на конкурсній основі.

Законом про наукову і науково-технічну діяльність встановлений обсяг бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 відсотка валового внутрішнього продукту України. Однак, Законом України «Про державний бюджет України на 2017 рік» (у т.ч. і на попередні роки) обмежується дія положень Закону про наукову і науково-технічну діяльність, норми якого застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів. Відтак, на сферу науки з державного

бюджету виділено лише 0,24 % ВВП (6 337 185,5 тис. грн)¹⁹. При цьому державні витрати на діяльність одного українського науковця у 18 разів нижчі за бразильські показники, у 34 рази – за південнокорейські й у 70 – за американські²⁰.

Крім того, п.12 постанови Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. №710 продовжено практику заборони формування державних цільових програм, а отже, зупинено реалізацію законів України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». Ліквідовані програми з оновлення наукових досліджень сучасним науковим обладнанням²¹.

За таких умов відбувається суттєве звуження гарантій реалізації своїх правових можливостей вченим: відсутність належних умов для здійснення наукових досліджень і впровадження їх результатів, відсутність можливості отримувати належні стимулювання та мотивацію до наукової і науково-технічної діяльності, а загрозливе скорочення чисельності працюючих у науковій та науково-технічній сфері зумовлює обмеження прав вченого на можливість брати участь у конкурсах на заміщення вакантних посад наукових і науково-педагогічних працівників, здобувати державне і громадське визнання шляхом присвоєння йому наукових ступенів, вчених звань, премій, почесних звань тощо.

Зазначений конституційний принцип у контексті орієнтації України на інтеграцію із світовим науковим процесом зумовлює інший конституційний принцип – сприяння держави встановленню наукових зв'язків вітчизняних вчених зі світовим науковим співтовариством (ч. 3 ст. 54 Конституції України).

Можемо констатувати наявність конституційних гарантій на реалізацію права на міжнародну наукову діяльність вченого. Такі гарантії забезпечуються передусім шляхом укладення державою міжнародних угод про співпрацю у сфері міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва та фінансуванням з державного бюджету взятих на себе зобов'язань такими договорами, що створює додаткові можливості для реалізації свого творчого потенціалу вітчизняними вченими. Крім того, з державного бюджету фінансують заходи щодо забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями,

інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках²².

За функціональною спрямованістю правовідносин, що виникають внаслідок міжнародної наукової співпраці можна виділити: 1) організаційні відносини (підписання вченим угоди про наукову співпрацю, інформаційне та організаційне забезпечення проведення різного роду наукових проектів, програм тощо); 2) виконавські (проведення вченим наукового дослідження в рамках міжнародної наукової співпраці); 3) оціночні (участь вченого у конкурсах на отримання міжнародного гранту). Таким чином, вступаючи в зазначені правовідносини, гарантовані та забезпечені державою, вчений реалізує своє суб'єктивне право здійснювати спільно з іноземними суб'єктами наукову, науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну діяльність, а також отримувати фінансування та або іншу матеріально-технічну допомогу на наукові проекти з іноземних джерел відповідно до законодавства України.

Виходячи із викладеного вище, конституційно-правовий статус вченого можна відобразити у правовій моделі, змістовне наповнення якої може бути відображено через такі ключові положення:

1) конституційно-правовий статус вченого виходить із конституційно-правового статусу особистості і є загальною категорією, по відношенню до правових модусів аспіранта, наукового працівника тощо, вимоги до яких конкретизуються та деталізуються в законодавстві;

2) право на зайняття науковою діяльністю вченого і обов'язок отримання ним наукового результату взаємообумовлюють один одного і корінням виходять із конституційної свободи наукової творчості. Таким чином, реалізація свободи творчості спрямована на створення наукового продукту, в чому відображається не лише суб'єктивна, але й об'єктивна цінність наукової діяльності, її правообов'язок;

3) реалізація прав та обов'язків відбувається в полі дії певних інституційних інститутів або створюваних державою гарантій наукової діяльності, якими в Україні конституційно визначені: а) гарантування непорушності інтелектуальної власності; б) фінансова підтримка з бюджету; в) стимулювання рівної та вільної міжнародної співпраці через організаційні, виконавські та оціночні відносини.

1. *Про наукову і науково-технічну діяльність*: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. Преамбула // ВВР. 2016. № . Ст. 25. 2. *Палютин В.А.* Субъективное право граждан: основные черты, стадии, гарантии реализации // Советское государство и право. 1971. № 6. С. 24-36. 3. *Витрук Н.В.* Правовой модус личности: содержание и виды // Проблемы государства и права (труды научных сотрудников и аспирантов). 1974. Вып. 9. С. 43-50. 4. *Правовий статус* // Юридична енциклопедія: за ред. Ю. С. Шемшученка [та ін.]; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1998. Т.5 П С. С. 44. 5. *Правовий статус: поняття та структура*. // Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / за заг ред О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ: Юрінком Інтер, 2006. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part2/402.htm 6. *Скажун О.Ф.* Теорія держави і права: підручник; пер. з рос. Харків: Консм, 2001. С. 378 - 379. 7. *Матузов Н.И., Малько А.В.* Теория государства и права: учебник. Юристъ, 2004. URL: http://pravo-olymp.ru/wp-content/uploads/2013/04/TGP_Matuzov_Malko.pdf С. 93. 8. *Панчишин А.В.* Поняття, ознаки та структура категорії «Правовий статус» // Часопис Київського університету права. 2010. № 2. С. 95. URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2010_2/95.pdf 9. *Правовий статус: поняття та структура*. // Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / за заг ред О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part2/402.htm 10. *Ровный В.В.* О категории «правовой модус» и ее содержании // Государство и право. 1998. №4. С. 86-88. 11. Див. напр.: *Палютин В.А.* Цит. праця; *Витрук Н.В.* Цит. праця; *Якимчук Н.Я.* Поняття «правовий статус», «правове положення», «правовий модус» та «правовий режим»: теоретико-правовий аналіз // Вісник національної академії прокуратури. №3. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapr_2013_3_4 . 12. *Витрук Н.В.* Цит. праця. С.47. 13. *Якимчук Н.Я.* Цит. праця. С. 15. 14. *Конституції України*. Ч.1 ст. 54. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1456473764453664> 15. *Мілова Т. М.* Конституційне право людини і громадянина на свободу наукової творчості в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2008. С. 19-21. 16. *Про наукову і науково-технічну діяльність*: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. Преамбула // ВВР. 2016. № 3. Ст.25. 17. *Селівон М.Ф.* Наука і закон С. 15-16. 18. *Про наукову і науково-технічну діяльність*: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. Преамбула // ВВР. 2016. № 3. Ст.25. 19. *Фінансування науки у центрі уваги профільного комітету Верховної Ради України*. URL: <http://www.nas.gov.ua/tradeunion/news/Documents/%D0%A4%D1%96%D0%B%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B%D1%8F%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8%2027.02.17.pdf>. 20. *Дем'яненко М.* Особливості фінансування сучасної вітчизняної науки. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1939:problem-finansuvannya-vitchiznyanoi-nauki&catid=8&Itemid=350 21. *Фінансування науки у центрі уваги профільного комітету Верховної Ради України* URL:

<http://www.nas.gov.ua/tradeunion/news/Documents/%D0%A4%D1%96%D0%B%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B%D1%8F%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8%2027.02.17.pdf>.

22. Про державний бюджет України на 2017 рік: Закон України. Додаток 3.

Boiko Olha. Constitutional and legal status of scientist

The analysis of approaches in the science of the concept of "legal status", "legal mode", their types and correlation has carried out. The author's definition of legal status and legal mode is given due to this analysis. In particular the legal status - is a general category, which is based on the rights and obligations of an entity, indicating its place in the legal relationship sets character and principles of interaction of social relations and is characterized by stability, resistance and inalienability. However, the legal mode - the degree of specificity of the special legal status that is realized only at certain stages of the processes or in certain areas of public relations and caused by static legal facts.

The nature (content) of the legal status is: a) general (constitutional); b) special; c) in branch of law. Legal mode by volume is: a) by way of specifying the legal status of the person (e.g. academic mode) and b) by way of limitation (legal modus sentenced to imprisonment); the place in the system of social relations: a) the *modus operandi* - is the part of the special legal status of the subject in the appropriate process, characterized by the dynamics of the disclosure elements of special legal status based on stages of this process (scientist in various stages of academic research activities) and b) *modus vivendi* - is a part of the special legal status of the entity in the relevant field of public relations, which can be disclosed only one side of a special legal status, the static aspect that is independent of process steps (a scientist as a graduate student, doctoral research associate, etc.).

The Law defines scientist as the main subject of scientific and technological activities. Among the features of the concept of "scientist" are the following: 1) an individual, regardless of age, gender, presence of her scientific degree or academic rank; 2) conducts basic and (or) applied research; 3) receives the scientific and (or) scientific and technical (applied) results.

Constitutional and legal status of the scientist can be displayed in a legal model, the substance of which can be displayed through the following key provisions:

1) constitutional and the legal status of the scientist comes out of the constitutional and legal status of the individual is the general category, in relation to legal modes graduate student, researcher, etc., requirements for which are specified and detailed in the legislation;

2) the right to engage in scientific research activities and duty receipt of scientific results and determine each other's and it back out of the constitutional freedom of scientific creativity. Thus, the implementation of creative freedom aimed at creating a scientific product largely reflect not only subjective, but also objective value of scientific work, its duty;

3) the rights and obligations takes place in the field of certain institutions or institutional safeguards created by the state of scientific activity, which in Ukraine con-

stitutionally defined: a) guarantee the inviolability of intellectual property; b) financial support from the budget; c) promoting equal and free international cooperation through organizing, performing and value relationships.

Key words: constitutional and legal status, legal modus, scientist.

УДК 342.95

М. С. ПЛАСТУН

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

Розглянуто історичні аспекти антикорупційної правової політики. З'ясовано, що явище корупції має глибокі історичні корені та тривалий процес еволюції, упродовж якого йшло постійне осмислення його природи і сутності. Наголошено, що історичні приклади успішного досвіду реалізації антикорупційної правової політики переконують у тому, що подолання корупції можливе за умов відповідної волі правлячих еліт держави.

Ключові слова: корупція, антикорупційна правова політика, правлячі еліти держави.

Пластун М. С. Исторические предпосылки формирования антикоррупционной правовой политики

Рассмотрены исторические аспекты антикоррупционной правовой политики. Выяснено, что явление коррупции имеет глубокие исторические корни и длительный процесс эволюции, в течение которого шло постоянное осмысление его природы и сущности. Отмечено, что исторические примеры успешного опыта реализации антикоррупционной правовой политики убеждают в том, что преодоление коррупции возможно при условии соответствующей воли правящих элит государства.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционная правовая политика, правящие элиты государства.

Plastun Myhailo. The historical preconditions for the formation of anti-corruption legal policy

The article considers historical aspects of anti-corruption legal policy. It was found out that the phenomenon of corruption has deep historical roots and a long process of evolution, during which there was a constant comprehension of its nature and essence. It is noted that historical examples of successful experience in